

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díjak:		A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjajkért kapják.	A lap szellemi részét illető cikkeket a szer- kesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztá- ri, — az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatálnak küldendők.
Egészévre — — — — —	8 kor.	—	
Félévre — — — — —	4 "	—	
Negyedévre — — — — —	2 "	Kéziratokat nem adunk vissza.	

Világnézetek.

A letűnt század sok hibája és mulasztása között legnagyobb talán az, hogy leszokott a philos. gondolkodásról s tanításmódjával következetesen leszoktatta nemzedékeit a bölcséleti gondolkodásról. Felfogása szerint, bolondság a metaphysica, mert mit törődjék földi halandó oly problémákkal, melyek a földi létezés határain kívül esnek; bolond dolog a bölcselmi rendszereknek tanítása, hiszen azok csupa szubjektív agyrémek; — egyedül igaz: a viruló élet s a körülöttünk lévő valóság; ugyanily mondás az is, minek a logika tanítása? hiszen minden embernek van józan esze és minden tudományszaknak logikája — hát mire jó a logika tanulása?

Le is csapták a bölcselmi tanítást évi 80—90 órára, mely alatt a diák lélektant és gondolkodástant tanul. Dicséretes kivétel, hála Istennek, az erdélyi kath. status főgymnasiumai, a hol két évet szentelnek a philosophiának a középiskolákban.

A magyar ifjuság nagy zöme azonban úszik a kor áramlatával: philosophátlanul kerül ki az életbe, ezért nincs határozott világnézete, nincs érzéke immateriális kérdések iránt, az életpályájakat kereseti és megélhetési módoknak, magát az életet ok és cél nélkül való ideiglenes vergődésnek tekintti, azért a pénz, jólét. élvezés keresése, az ambíció kielégítése a fő, a többi mellékes.

Ezért ölt nálunk a létérti küzdelem brutális alakokat, mikről a régebbi magyar társadalomnak fogalma sem volt. A nemzetiségek csak magukat nézik, a felekezetek csupán zártkörű érdekeiket tartják szem előtt, a plutokracia pénztársadalma és sajtója mindent a maga szempontja szerint ítél meg és valamennyi apró-cseprő kisebb-nagyobb felekezet, politikai, társadalmi, osztálybeli, foglalkozásköri klikk, szövetkezés, társulat egyesült erővel támadja a katolikus világnézetet, mely

nem e földi létet tartja a legfontosabbnak, hanem transcendentális létre utal; nem csatlakozik rendhez, klikkhez, nemzetiséghez, felekezethez, hanem az emberiséget s annak egyetemes, tetsőbb céljait tartja szem előtt, a melyek sem időhöz, sem klímához, sem tudományos hypothezisekhez, sem politikai formákhoz nincsenek kötve.

Mennél buzgóbb és bátrabb apostola valaki e krisztusi világnézetnek, annál hevesebb ellentállásra talál a pantheista 19. század vénhedt nemzedéke előtt; a mely nem tud meghalni ösdi, cinikus, önző monismussával, féktelen pénzszerzésével és élvezethajhászatával, az örülségig fokozott kommercializmusával és munkás proletárokat nevelő industrializmusával.

A XX. évszáz elején még mindig érezzük a mult természettudományi századnak dohos lehelletét, még mindig büzlük a materialismus a tudományban, művészetben egyaránt, még mindig vigyorog elbizakodottan a hitetlenség s vallástanság, még mindig a pogány népek íróival és pogány feltogásával tápláljuk a középiskolák növendékeit, még mindig a hellén aeszthetizálásra, a római kegyetlen virtuskodás- és szónoki deklamálásra tanítjuk gyermekeinket.

Pedig a római virtus, a hellének materialis értelemben vett kalokagathiája, a renaissancnak fölmelegített talmi klasszicitása letűnt idők lejárt világnézetei. Ezek az alapokon csak pantheisták, materialisták és monisták lehetünk. Jézusnak megváltása éppen abban rejlik, hogy felszabadította az emberiség értelmét a materialismus békóitól, világosságot öntött e földön céltalanul tévelygő és bolyongó népek elméjébe, midőn egy magasabb, fensőbb, nemesebb létezés körbe való emelkedésnek lehetőségét és vágyakodását öntötte sziveinkbe. Az ő tanítása el nem ítéli a földi életet s örömeit, nem vet gáncot a civilizációnak, hanem csak azt állítja és ajánlja nekünk megszívlelésül,

hogy nem ez az élet, a létezésnek földi alakja a fő, hanem egy másik világnak jobb lélekalakja, melyre érdemesekké kell válnunk a civilizáció és erkölcsi élet földi eszközeinek segítségével.

Dr. Czirbusz Géza.

A középiskolai vallásitanítás régi és új tanterve.

Ismertette: *Balogh József.*

II. Felső gymnasium.

A felső gymnasiumban nyújtandó tanítás berendezésénél is előáll a már említett nehézség. A felső gymnasium tanulója is a fokozatos fejlődés korában vannak és nem lehet a vallásitanításnak oly berendezést adni, amely a tanulók általános értelmi képességének az első és harmadik évfolyamban egyenlő módon megfelelne. Azonban a különbség legáltalános értelemben már nem oly nagy és más részről elkerülhetetlenül válik a keresztény igazságokat külső terjedelemben és megokolással az érettebb korba lépő ifjaknak előad. A felső gymnasium első, második és harmadik évfolyamát ennélfogva a hit és erkölcsi összefüggő előadásának kell szentelni. Az első évfolyamra az általános hittant, azután a részleges hittantól, az Istenről és teremtésről szóló tanítást, a másodikra a részletes hittant többi részét, a harmadikra az erkölcsi tanítást kell kijelölni. A felső gymnasium vallásitanításának kétségen kívül tekintettel kell lennie a szükségletekre, amelyek mind a tudományos kutatás haladásából, mind a vele fűzött viszonyokból származnak. Feladatul kell kitűzni, hogy a keresztény meggyőződés alapjai a tanulók öntudatába hozassanak. Hogy ez nehéz munkát követel, az nyilvánvaló dolog. A hamis okoskodásoknak, amelyek többé-kevésbé nyíltsággal támadják a hitet, el kell venni csúfá balmát; helyre kell igazítani a hamis világnézetet, amelynek talaján a keresztény érület nem teremhet. Azonban semmiképp nem tanácsos egyes ellenvetésekre nagyon kiterjeszkedni. Ez inkább a hit megrendítésére vezethet, mint megerősítésére, ha a vallásitanítás bő ismeretekkel finom tapasztalatokat nem egyesít. Az emberiség nagy ügyét a maga központjából kell áttekinteni. Az ifjú keresztényeket rá kell utalni a szellemi szükségletekre, amelyeket a kereszténység kielégít, fel kell tárni előttük az ellenmondásokat, amelyekbe a kereszténység iránt ellenséges irányok mindegyike keveredik, még pedig ép oly mértékben keveredik, amennyiben az ellenséges indulattól vezetett magát. A sokféle balvélemény közepette, amelyet a mostani műveltséget áthatják, nem könnyű feladat ez, és még inkább megnehezül a tanulók kora és műveltségi foka következtében. De hogy a cél elérhető legyen, mindennek előtt tisztán fel kell azt ismerni. Az általános hittant tárgyaihoz tartozik a keresztény meggyőződés forrásainak fejtegetése. Ennél célszerű kiválasztással és az alsó gymnasiumban már megadott történeti oktatásra való tekintettel közölni kell a szentírásra vonatkozó legfőbb tudnivalókat. A szent atyákat is méltani kell, mint a tudomány tanuit; azonban a patológia közelebbi ismertetése már túl lépne a határokra, amelyeket az óraszám, valamint a tanu-

lók fontosabb szükségletei és általános műveltségi foka szabnak. Legkevésbé lehetne a gimnasiunai ifjúsággal a szent atyák egész műveinek olvasásába becsatkozni. A szent írásból, a szent atyákból és újabb kath. írókból vett mutatványok hasznos szolgálatokat foghatnak tenni arra, hogy a tanulóknak a keresztény igazság iránt való érzés feléledjen, ha azok megválasztása szakértelemmel és kellő tapintattal történik.

2. A negyedik évfolyam magába foglalja a tanulók szükségleteihez mért keresztény egyháztörténetet. Az eredeti protestantizmus abból az állításból indult ki, hogy az egyház teljesen megromlott; hogy ezt belessen bizonyítani, meghamisították a történetet. Midőn a kereszténység elonni gyűlölet Franciaországban hatalommá kezdett fejlődni, szintén nem mulasztották el a multnak tanulságát a maguk számára lefoglalni. Voltaire egyetemes története Nagy-Károlyig, amely bihetetlen és föltötte neveltséges hibákban bővelkedett, megadta a mintát arra, hogy miképpen kell a történelmet a felvilágosodás értelmében kezelni. A német felvilágosodás ezirányban, mint minden egyébben tanítványa volt a franciának és a történehamisítás, amely azt protestáns érdekekből megelőzte, sok tekintetben előkészítette az anyagot. Így adták meg a történeti alap látszatát a tények elferdítése által mindama balvéleményeknek, a melyeket a kath. egyház és a kereszténység ellen a szellemekbe esöpögtettek; e látszatot szét kell rontani, ha ismét meg akarjuk gyökereztetni a keresztény gondolkodást azokban a körökben, amelyek a kor műveltségében és tovább művelésében részt vettek. Így kell a keresztény egyház történetét berendezni, s ha ilyen lesz, akkor a gymnasiumi tanításnak legjobb zárókövéül fog szolgálni.

Azonban a fáradozások hiába valók lesznek, ha a történet tanára egyetért a félfogásokkal, amelyeket a fél tudások még mindig a mult tudomány megítélésének csabihatalan és el nem engedhető véresüllaggyá gyánant emlegetnek.

Ily eljárás kétségteletlenül ellenkeznék a magas miniszterium szándékával; mert a tervezet „minden oktatási tárgy együttes törekvésé” kívánja „a vallás és erkölcsiesség eszméi mint valamennyinek központja felé.” De az elvnek leginkább a történelemben kell megvalósulnia, ha nem akarjuk a tanulók világnézetét meghamisítani s ezzel a vallásitanítás működése elé csaknem legyőzhetetlen akadályt gördíteni.

A szabályzat ezek után még átmeneti intézkedéseket tesz a használandó iskolai könyvekre nézve, a melyeket rövidség okából mellőzünk.

Az utasításoktól lehetetlen a mély belátást és nagyfokú pedagógiai érzéket eltagadni. A bennök előirt tárgyelosztás azonban a tapasztalat után nem felel meg a tanulók fejlődési fokának, azok gyakorlati szükségletének, a tárgyak egymáshoz való viszonyának s a középiskola többi tárgyával való kapcsolat sincsen meg egészen bennök.

Hiszzen a Thun-féle rendszertől létesített viszonyok akkor egészen újak voltak és az iskolában tett tapasztalatok még nem állottak rendelkezésére. A püspökök magok is a következő bevezetést írták szabályzatuk elé: „A gymnasium új berendezése egyelőre a tervezet jelentőségével bír, amelynek megerősítését, vagy részben helyreigazítását a tapasztalástól kell várni. A végleges megállapodás idejéig azokról a javításokról is lehet majd tapasztalatokat szerezni, a

melyekre a vallás tanítás rászorult, amelyek a lehetőleg tökéletes megegyezés útját fogják egyengetni.

Jelenleg középiskolai vallás tanítási rendszerünk mélyreható megfontolások után a püspöki karnak bölcs határozatával végleges újjászervezést nyert. Most már inkább csak akadémikus jelentőségű annak a kérdésnek vitatása, hogy melyik a legjobb rendszer. Mindazonáltal nagy megnyugtatót meríthetünk azon tanárok kijelentéséből, kik a középiskolában a vallás tanítás körül alapos tapasztalatot szereztek, kik a különböző oldalról történt felszólításokkal és javaslatokkal foglalkoztak, sőt a külföld hasonló foku vallás tanításának állapotát tanulmányozták. Ezek szerint az újabbban előírt rendszer legjobban megfelel a fennebb említett követelményeknek.

A „Közoktatás“, a „Katholikus Hitoktatás“, „Tanítások“, „Hittudományi Folyóirat“, és „Kath. Egyházi Közöny“, „Religió“ és „Köznevelődés“ című folyóiratokban és heti közlönyökben számosan foglalkoztak azzal, hogy a régi, jelenleg ismertetett utasítás helyébe egy új, a követelményeknek megfelelő utasítást nyerjenek középiskoláink.

Az 1896. országos hittanári gyűlés, melynek munkáját az 1897-ben tartott kongresszuson ismertetem, a nm. püspöki karhoz fordult, hogy a középiskolai hittanítás tervének megváltoztatását és egységes újjászervezését eszközölje. Pokorny Emánuel dr. budapesti II. ker. főgymn. vallás tanár nagyon sokat fáradozott ez ügyben más neves tudósokkal együtt.

Végre *Majláth Gusztáv Károly gróf erdélyi püspök úr* vette kezébe az ügyet, a kinek neve a középiskolai vallás tanítás korszakot alkotó újjászervezésével elválaszthatatlan kapcsolatban áll. Ő méltósága, mint az ügynek előadója a püspöki karban, minden egyes középiskolai vallás tanárnak megküldötte az utasítások tervezetét szabad véleménynyilvánítás végett. A szakférfiaknak sohasem nyílt nagyobb alkalmuk véleményük szabad kifejtésére, mint épen ezen püspöki utasítások kiadása előtt, 105 beküldött írásbeli nyilatkozat közül 73 teljes egészében helyeselte a mar most előírt tárgyfelosztást; külön az alsó négy osztályt helyeselte 88, a felső négy osztályt 80. Tehát a középiskolai vallás tanítás új terve, melyet a nm. püspöki kar 1900. jan. 29-én tartott közös tanácskozásának határozatából kibocsátott s melyet kegyes főpásztorunk 1900. márc. 27. keltezte 1320. sz. a. azon évi VI. számú körlevelében az erdélyi egyházmegye területén levő állami és felekezeti középiskolákban működő hitoktatókkal gondos tanulmányozás és szoros alkalmazkodás végett egész terjedelmében közölt és kötelezőleg előírt, nem tekintélyszerűen, erőszakolt, hanem a szakférfiak túlnyomó többségétől örömmel fogadott megállapodásokon alapszik.

Mint hogy csak a gyakorlat bizonyítja majd be, hogy ezen terv és utasítás teljesen bevált-e, vagy pedig módosításra szorul-e és mert csak egy éve, hogy használatban van, azért minden bírálattól tartózkodva, annak rövid ismertetésére szorítkoztatunk csupán. Az új tervezetnek, mely 20 lapból áll, 6 pontja és 19 paragrafusa van. Első pont tartalmazza a tárgyfelosztást 4 paragrafussal. Az első paragrafuszban a magyarországi püspöki kar szükségesnek találta a középiskolai vallás tanítás eddigi tárgyfelosztásának módosítását és a jövőre nézve a következő felosztást rendelte el.

I. osztály: A hit és erkölcs tan elemei (régebben Káté.)

II. „ O-szövetségi bibliai történet „ (Szert.)

III. „ Új „ „ „ „ (Ó-szöv.)

IV. „	Szertartástan	rég. (Új „)
V. „	Hittan	(alapvető h.)
VI. „	Erkölcstan	(ágozatos h.)
VII. „	Egyháztörténet	(Erkölc.)
VIII. „	Apologetika	(Egyház.)

A második paragrafus a Katekizmus három cikkének egyenkint a II. III. és IV. osztályban való ismétlését írja elő.

A 3. parag. ezen tanterv életbelépését tüzi ki a 1900/1-ik évre oly formán, hogy az 1907/8 iskolai évben lép az egész középiskolában életbe.

A 4. parag. a csoportosítások megszüntetését sürgeti, ha ez akadályba tüközik az I. §-nak megfelelő tanterv készítését követeli.

II. pont. A tanítási anyag részletezése.

5. parag. Az első osztályban a míg megfelelő közép Katekizmus készül, a Kis-Káté használandó tankönyvtől. Az iskolai év elején a szent gyónást és áldozást kell átvenni.

Az imádságok közül minden tanulóknak itt és minden következő osztályban tudnia kell a legközöségebb imákat: Miatyánk, Udvözölgy, Hírszekegy, Urangyala, tanulás előtt és után, étkezés előtt és után, a jószándék feliditása, a három isteni erény, bánat, erősfogadás fölindításának rövid imáját, fizparancsolat, öt par., gyónás előtt és után mondandó formulát.

6. parag. A második osztály anyaga. Az ó-szövetségi bibliai történet. Ebben az osztályban sajátítják el a tanulók lehetőleg a szentmisénél való szolgálat módját, nem gépiesen, hanem úgy, hogy a szentmise részéről ily uton tájékozást nyerjenek.

7. parag. A harmadik osztály anyaga: Új szövetségi biblia. Az új szövetségi szent könyvek és szerzőik névszerint, Palesztina földrajzi és politikai viszonyainak legfőbb vonásai Jézus életében. Jézus élete. Ez osztályban sajátítják el a tanulók Jézus élettörténetével kapcsolatban a szent olvasó imádkozásának módját, ha gyakorlatból még nem tudnák.

8. parag. A negyedik osztály anyaga: a szertartástan. A templom. A szent cselekedvények. Az egyházi év. Azonkívül „Ótalmad alá folyamodunk“, „Memorare“, „Salve Regina“ imádság a gymn.-ban latin nyelven, a jó reggeli, esti imádság és rövid szentsegimadás módja.

9. parag. Ötödik osztály anyaga: hittan. A vallás, vallás tan fogalma és alkotó részei, hitágazatok, hitvallás. A Jézus tanította hit az egyedül igaz hit, ennek őre és forrásai. A szentírás könyveinek felsorolása. A szentírás szngalmazottsága, tekintélye. A szent hagyományok fenntartói. Az apostoli hitvallás 12 ágazata.

10. parag. A hatodik osztály anyaga: általános és részletes erkölcs tan. Az erkölcs és erkölcs tan fogalma. Az erkölcsi cselekedetek tárgyi és alanyi föltételei. Erények. Természetfölötti érdem. A bűn. A főparancsolat. A felebaráti szeretet, ezekkel kapcsolatban a szent-Vince és szent-Erzsébet egyesület. Isten 10 parancsolata. Az elsővel kapcsolatban az Oltárszentseg és Jézus Szentséges Szívének imádása. Nevezetesebb Mária-Társulatok, Congregatio Mariana. Az élő olvasó társulatok. A szent skapulare. A szentté avatás módozatai, kegyképek és nevezetesebb kegyhelyek. A 7. és 10. parancsolattal kapcsolatosan: A kommunizmus, a szocializmus. A 8. parancsolattal kapcsolatosan: A becsület fogalma, védelme, megsértése, vissza-

állítás, a párbaj az anyaszentegyház jogai és kötelességei a hívekre nézve. A hívek kötelessége az Egyház iránt. Az egyház tanítói hivatalának támogatása. A missio-egyesületek. Jézus szent gyermekéének műve. A Szent-László társulat. A szent-István-társulat. Az egyház papi hivatalának támogatása. Az Oltáregyesület. Az imaapostolság. Az egyház parancsainak fontossága. A kath. élet ismertető jelei. Az 5. parancsolat. A társadalmi és bazafüti kötelességek. Isten és egyház törvényeinek megtartása mind az egyének, mind a közjónak érdeke. A keresztény életmód könnyűsége, szépsége és méltó befejezése. 11. paragraf. A hetedik osztály egyháztörténeti anyaga. A kereszténység ó-kora. Az istenitisztelek. A hierarchia. A keresztények élete és szokásai. Az apostoli atyák és hitvédők. A szent atyák és egyháztanítók. A szerzetesség eszméje és az emberiségnek tett szolgálatai a múltban és jelenben. A kereszténység középkora. A középkor vallási élete. Küzdelem a barbár szokások ellen. Szerzetesek, lovagrendek. Az egyház, mint a tudomány művelője és a népek nevelője. Az alsóbb és felsőbb iskolák. Az egyetemek. A szkolasztika. Nagy Albert. Aquin. szent-Tamás. A keresztény művészet. A magyar egyháztörténetből: A kereszténység első nyomai. Magyarországon. A magyar nép első térítői. Szent-István. Az apostoli királyi cím eredete. A magyar király fővédnöksége. Szent-Imre. Szent-István intelmei fiához. A pogányság támadásai. Szent-Gellért. Szent-László. A pogányság megszűnése. A kúrok megvertelése. A pápaság viszonya a magyar koronához, főképp Szent-László, Kálmán, II. Endre, IV. Béla IV. László. Az Anjouk és Mátyás király idejében. A magyarok Mária-kultusza. A szerzetek Magyarországon. — A lovagrendek a saját-melléki titkózetben. A vránai perjelség. A pálosok. Szt. Erzsébet. Boldog Margit. A pápai támogatás a török ellen. Kapisztrán Szt.-János. A kereszténység újkora. Az új humanizmus. A protestantizmus első fejlődése. Luther, Zwingli, Kálvin, az anabaptisták és unitáriusok felekezetének eltérései a kath. egyháztól. Az angol egyházzszakadás és protestantizmus. Morus Tamás. Az ir katolikusok. O Comvel. A hugonották. A párisi vérmenyegző. A trienti zsinat. A hitterjesztés Indiában, Kínában, Amerikában. A propaganda intézete. A gallikanizmus és jofezinizmus. A placetum regium. A francia forradalom a kereszténységhez való viszonyában. I. Napoleon. VI. VII. Pius. IX. Pius. A Sillabus. A vatikáni zsinat. Az ó katolicizmus. XIII. Leó. A német kulturharc. Windhorst. Az újkori vallástalanság. Legújabb nevezetes mozzanatok. A vallási élet ápolása az új korban. A Jézus-társaság. Lojola Szt.-Ignác. Xav. Szt.-Ferenc. Szt.-Alajos. Borr. Szt. Károly. Szal. Szt.-Ferenc. Páli Szt.-Vince, a lázaristák és irgalmas testvérek. Kalazauti Szt.-József és a kegyes tanítótrend. Lig. Szt.-Alfonz és a redemptoristák. Don Bosko és a szalézianusok. Az iskolatestvérek.

A magyar egyháztörténetből: A pápai segítség a török ellen; a protestantizmus térfgalalása Magyarországon; a kath. visszahatás. Oláh Miklós, Pázmány Péter, a Pázmány-féle egyetem története; a szerzetek működése. Mária congregacio; Eszterházy Miklós és Pál nádor. Az egyház a felkelések alatt, a kassai vértanúk; a görögök egyesülése a római egyházzal a XVII. században; az erdélyi kath. státusz; a kath. alapok és iskolák; a kath. autonomia története; a katolicizmus legújabbkori állása Magyarországon.

12. §. A nyolcadik osztályban az apologetika anyaga:

A hit, mint Isten és az ember egytttes műve; Isten részéről a kegyelem, az ember részéről az ész és az akarat hozzájárulása szükségese.

Az embernek méltóvá kell magát tennie a hit kegyelmére. A hitnek akadályai a kevelység, a bűnös élet, a könnyelműség, a vallástalan példa, a hit tanulmányozásának elhanyagolása. A hit megszerzésének útja. Az apologetikus irodalom kiválóbb termékei.

Isten létezésének természetes fölismerési módjai: a metafizikus, a kozmologikus (a természet célszerű berendezése, szépsége) és a történeti érvelés. Az atheizmus önmagában és következményeiben. A materializmus. A pantheizmus.

Az emberi szellem. Ertelem és akarat. A szellem különbözőzése az anyagtól. Az ember és az állat különbözőzése. Az u. n. leszármazási elmélet. A darwinizmus. A lélek halhatatlansága.

Az embernek Istenhez való viszonya. A vallás fogalma, főnsége és szükségessége. A vallástalanság vigasztalan állapota. A természetes vallás. A kinyilatkoztatás fogalma, lehetősége, szükségessége, történeti valóága. A kinyilatkoztatás kutatásának kötelessége. A valódi kinyilatkoztatás fölismerésének módja. A csoda és jóvendülés. A deizmus és racionalizmus.

A kinyilatkoztatás fokozatai. Az ó-szövetségi kinyilatkoztatás célja. Az ó-szövetségi szentírás hitelessége. A biblia és a tudomány haladása. A teremtés hat napja. Az emberi nem egysége és kora. A régészeti fölvedezések és a biblia adatai. Az ókinyilatkoztatás a népek hitregéiben. Az ó-szövetségi kinyilatkoztatás istenisége. A keresztény kinyilatkoztatás. Az új szövetségi szent könyvek megbízhatósága. A kereszténység, mint történeti jelenség. Jézus Krisztus a világtörténet legcsodásabb személyisége; nyilatkozatai istenségeről; és ezek bebizonyítása életével, csodáival, jóvendüléseivel. Jézus tanítása a legkövetesebb kinyilatkoztatás. Az eszményi élet kipróbált mestere. A ker. hit eszközei az ember tökéletesítésére. A kereszténység az emberi természet (ész és szív) követelményeinek kielégítése. A keresztény hit-titkok a kinyilatkoztatás isteni eredetének következményei és bizonyítékai. A kereszténység elterjedése, fennmaradása és hatásai. A kereszténység és az emberi méltóság. Krisztus Urunk tanítása és az emberi szabadság. A kereszténység és a haladás. A kereszténység egyetemes hivatása, befejezettsége, állandósága.

Az Egyház szükségessége, tényleges megalapítása, kizárólagossága, láthatósága, szervezete. Az apostolok hármias hivatala. Szent Péter elsősége. Az apostoli hivatalok és fö-elüljáróság állandósága. A római püspök, mint szent Péter elsőségének örököse. Az egyház csatlakozhatatlansága. Ennek isteni biztosítása, terjedelme. Az Egyház ismertető jelei: az egység, szentség, egyetemesség, apostoli eredet.

A katolikus Egyház, mint Jézus Krisztus egyháza. Az egyedül üdvözítő Egyház. Az Egyház változhatatlansága. A ker. kath. hitszabály. Az Egyház tanításának forrása: a szentírás és a szent hagyomány. Az egyházhöz való tartozás föltételei és kötelességei.

(Vége köv.)

Tarlózás

a belső-szolnoki esperesi kerület történetéből.

Összességét: *Kovács Gyúrfás.*

IV. Plebániák.

Vice. A magtár és papi lakás. Mint új intézményeknél szokás és a fejlődés természetes céljai is megkövetelik: a szervezkedések és alakítások egymást követik. Így van Vicében is. A templom építését és iskola beállítását 1881. március 21-én követte a magtár megalapítása. Csiky János apanagyfaluból kijáró lelkész állott ezen ügy élén. 53 véka gabonával vetették meg alapját. Az alapszabályokat a főpásztori hatóság ugyanez év december 21-én 3350. szám alatt hagyta jóvá. Célja ezen magtárnak: templomi és iskolai szükségletek fedezése. Ez nagyon praktikus és alapítással mely belátást eláruló intézmény itt. — Igazán, midőn Fogarassy szervezte a plebániát, még ő se gondolta, hogy a halál megkezdett műve teljes befejezésében oly hamar korlátozandja. De ez ezereknek fájdalomra bekövetkezve különösen a templom és iskola aprób folyó szükségleteinek fedezése tekintetében árván maradtak. Ezen szomoró viszonyok között szép remediumul szolgált a magtár, mely híi kezek mellett mai nap 960 véka gabonából és 706 korona készpénzből áll.

De akárhogy is fejlődtek a viszonyok úgy vallási, mint tanügyi tekintetekben: mégis volt egy nagy baj, mely zűbbszólag hatott az ügyek menetére. Es ez a paplakás hiánya volt — jobban mondva hiányossága. Mert azon lakás, melybe az első lelkész, Kalit Ferenc, 1885. őszén beköltözött semmiként sem mutatkozott alkalmasnak arra, hogy abban egy művelt uri ember otthont teremtsen és találjon. Azért Kalit 1893-ban Al-Caernátomba kívánkozta át, épen e lakás hiány miatt hosszú időn keresztül (1900. őszig) Vice ismét csak beszolgáló lelkészre szorult. E bejáró lelkész Csizsér Adám apanagyfalvi lelkész volt, kire azon nehéz munka várakozott, hogy mindent elkövessen — Vicében egy alkalmas paplakás építése ügyében. És az erdélyi kath. status figyelembe véve Vice exponát helyzetét s azt a missziószerű hivatást, melyet az ottani lelkészeknek be kell tölteniök: elhatározta egy paplakás építtetését, melyet Fichtert Albert vállalkozó által 1899 és 1900-as években emeltetett. A költség 12000 korona volt. Szép és alkalmas lakás ez. Konyhával együtt hat szobát számlál. Szükséges is annyi már azért is, mert különben pld. püspöklátogatás idején ezen szegény faluban a püspök és kíséretének alig lehetne egyebütt szállásra akadni. Ezen szempont vezérelte Lönhart Ferenc püspököt is, ki ide a meglevő lakás tervét készítette és ajánlotta. — A kath. státus a paplakás mellé alkalmas mellék- és gazdasági épületeket is emeltetett csinos tég- és deszkakerítéssel körülvéve. Ez utóbbiak 4000 koronájába kerültek Státusunknak.

Ily kedvező ömenek közt 1900. augusztus 31-én megszűnt az időközi távoli adminisztráció; mert ez évi 3128 számú főpásztori rendelettel Zsigmond Gusztáv csikaptocsi expositus káplán személyében Vice elnyerte második helybenlako lelkészét. Zsigmond Alsóféhergye Kúfva és községében 1872. aug. 8-án született. Elemi ismereteit Szászváron és Szászsebesen szerezte, a gimnásiumot és theológiát Gyulafehérvárt végezte. Pappá szenteltet 1896. június 21-én. Első állomása a csiksomlyói káplánág volt. Innen 1898. július 25-én Taplocára helyeztetett át expositusnak honnan mult év őszén Vicébe mozdított elő ezen új plebánián vezetására.

Fiatalos erő és buzgóssággal fogott lelképásztori munkájához. Istónek mindkét tempomat — azt, melyik köből van, s azt, mely a hívek keblében létezik — renoválta. — A hívek — rendes papjuk lévén — a hitben mindinkább gyarapodnak és számban szaporodnak. Már eddig 22 személyt tért usmét vissza anyaszentegegyházunk keblébe s emelte s katholicusok létszámát, mely eddig 807-ről t. sz. — A templomot, mely fekvésénél fogva udva és hamar telvezi a

port, a Status 806 korona költségen kívül-belül kimeszeltette, egy tornyot is. S mert a templomi díszletek egy része részint még hiányzott, részint pedig használat folytán már sokat veszítettek volt épségük és szépségükből: ezek pótlása és beszerzésére is kiválóan törekedett. Ezen célja eléréséhez segítségül hívta a jó sziveket és a magtárt. Magát jótékonyágai osztogatásában megneveztetni nem kívánó főpásztor ajándékozott egy aranyozott bronz kelyhet, 2 drb. superpelliceumot, egy harmonikus csengőt, beteglátogató edényt, keresztelési szerszámokat, aranyozott bronz pafacifikálét, két miscskönyvet — összesen 276 korona értékben.

Bartha Anna borzási jegyzőné pedig következő tárgyakat ajándékozta: két oltárpárnát és egy albát, míg Ajtay Adámné egy szép oltárszönyveget és pénzperselyt adakozott. A többi szülkegyébnek mutatkozott tárgyakat Zsigmond a magtár kamatjaiból fedezte. Ezek a következők: 2 drb. szószekretáró (bordó és fehér), ámpolnák, egy sekrestye-rulaszekrény, Clonodium tartó, szenteltvíz-tartó, velum, fogas, térdeplő, anyakönyvek, irodai mindennemű felszerelések — összesen 360 korona értékben stb.

Adja Isten, hogy Zsigmond az ő nyája anyagi sorsán is valami uton módon lendíteni tudna, segílyt találhatna valahonnan! Mert népe szegény; sokkal tartozik az államnak. Ki ezen terhet levonné Vice nyakáról, az örök emléket emelne magának; ezen emléket a bálá és kegyelet ápolná és tartaná fenn, mert alapját nem porlatag kövek — hanem a jótéményről soha megfeledkezni nem tudó szegény emberek hálás szive képezné!

Ezekben végeztem Vicével is.
(Foly. köv.)

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Titkári jelentés.*)

a kézdívasárhelyi Oltáregylet 25 éves működéséről.
(1876—1901.)

Engedje meg a méltóságos báróné, engedje meg a m. t. közgyűlés, engedje meg az ünneplő nagy közönség, hogy kézdívasárhelyi Oltáregyletünk dicsőséges fennállásának jubileumán üdvözlő lelkem szárnyain szálljak vissza a multba és szent lelkesedésem hevében üdvözöljem a napot, melyen az igazság napjának Jézus Krisztusnak szentségi imádsására és az Ur belső székelyföldi szegény templomainak segélyezésére az Oltáregylet megalakult és az egylet történetét főbb vonásaiban tüntessem fel.

Légy üdvözölve mindnyájunk által 1867. évi november hó 19-ike, árpádházi szent Erzsébet ünnepe, feledhetetlen Erzsébet királynéknak névnapja, melyen az áldott lelki nő: báró Szentkereszthy Stephanie nemes szívének óhaja: eme Oltáregylet! — valóságga lett.

Akkor és itt e teremben történt, hogy szép Háromszék legkisebb leányainak hívó szavára összegyűlt papok és hívek, férfiak és nők, egyeültek kiengesztelésére és imádsására a megbántott Istennek Szentségében az oltárnak díszítésére és gyámolítására az imádság házáinak.

Főüség-s jelenet volt, midőn a föld porába térdre borultak az Oltárszentségben megistenült Szeretet előtt, melyből az áldás és az üdv tengere áradt szét az emberiségre.

Akkor Erdély egyházfejedelni trónján Fogarassy Mihály püspök áll, kinek főpásztori szive regeast örömeiben hallatára az örvendetes hírek, hogy egyházmegyéjének kézdívasárhelyi esperesi oltáregylet alakult, a minek nyílt és ünnepélyes kifejezést adott, az 1877-ik év első napján tisztelő káptalan, központi papság és növendécpapok előtt, így emlékeztvén meg oltáregyletünktről a szent agastyán: Egyházmegyéim keletén a hitélet fénye dereng egy oltáregylet megalakulásában, mely oltáregylet a székely katolikus

*) Felolvasatott a jubiláris diszgyűlésen nov. 20-án.

sokban a vallásos buzgóság és az Isten ügye iránti áldozatkészség felkelését és apólasát tüzte ki szent és nemes feladatának. Kelet bércein derengő fényt látott az éber fópásztor messze látó szeme. . . Ne boruljon soha árny kelet bérceire, se bomlly ne takarja soha a keleti Kárpátok csücskai, melyek az éggel ölelkeznek, nagyobb gyönyörűségére a mély völgyek és széles rónák jámbor lakóinak.

Fogarassy püspök az oltáregylet alapszabályait megerősítette, fővédnökségét elfogadta, munkálkodására fópásztori áldását adta és a Szentlélek Uristen kegyelmét lekönyörögte.

Igy lépett az oltáregylet pályafutásának útjára, melyen haladva sok akadályba ütközött és sok nehézséggel kellett megküzdenie és sok keserűséget kellett elszednie részéről azon embereknek, kik a vallási mozgalmak zászlóbotjait fanatikusoknak és a hitélet fáklivívőit örvényöknek szerették volna bemutatni a modern társadalomnak, a felvilágosult világnak. A nagy és rágalom nyílat visszapattantak, a gonosz főrekvések szirtbe ütköztek a hitélet tengerén, melyen az Oltáregylet hajóját elindította. Az egylet veszedelemben nem forgott, hajótörést nem szenvedett, hanem biztosan haladt és talad rendeltetésének útján, biztosan a révpárt felé, melyen tagjai közül már annyian kikötöttek és mentek be a mennyei Jeruzsálembe.

Elmereng a lelkem az oltáregylet első tisztviselőinek rajongó szeretetén, melyivel bölcsőjét ringatták . . . Örömben áradoz a szívem, nagy készsége fölött az első segédnöknek, kik a bölcső babáját dajkálják. Fennem lelkesülök egészvalóban az első egyletterjesztők tankadatlan buzgóságán, melyet az Oltáregylet élete, léte és jövője érdekében ájtettek. Ugy jelennek meg előttem, mint egy-egy mébraj élőkön a királyinóvel: Szentkereszthy Stephane báróné ő méltóságával, kit az oltáregylet első s a míg él, örökös elnökévé választott meg.

Lelki szememmel látom, bár testi szememmel is láthatnám az első igazgatót: Bálint Károlyt, kezében bölcs igazgatói jogarával. Látom lelki szememmel, pedig láthatnám testi szememmel is az első főjegyző: Bálint Lászlót kezében az okos tollal, melyivel írja kerő szavait a magyar katolikus világhoz a kézdivásárhelyi oltáregylet felkarolása és pártolásáért.

Miként az apostoloknak az egész földre kiterjedt az ő hangjuk: úgy terjedt ki és hatott el az oltáregylet apostolainak is kerő szava a magyar földre, mely bölcsőnk s majdan sirunk is, mely ápol s eltakar . . . S miként a méhek felkeresik a kertek, bérkek, ligetek, mezők és völgyek virágait, sőt a hegyek fáit is, hogy mézet gyűjtsenek, úgy kerestek fel oltáregyletünk tisztviselői a társadalom minden osztályát a Kárpátoktól Adriáig, a hármás bérctől el a tengerig, a koldustól fel a királyig.

Hála Istennek nem hiába, nem eredmény nélkül.

Csak futó pillantást kell vetnem Oltáregyletünk alapítótájaknak összes névsorára s állítom képe azonnal világos lesz a m. t. diszgyűlés előtt.

Én az alapítók kimutatásában látom, hogy az apostoli magyar király trónjától le a szegény székely ember kunyhó-jáig minden osztály meghozta áldozatfeláldozat oltáregyletünk oltárára. Csillagbetűkkel beírta ott nagygnak halhatatlan emléki Erzsébet királynéék és Klótdi fenséges főhercegasz-zonyunk nevei. A hajnal bitoránál fényesebben ott tündöklék Haynald bíborosérkek metropolitánk. Tündöklő fény övezi abban Fogarassy és Lönhart, Bonnáz és Peitler, Meszlényi és Majláth püspökök neveit. Annak keretében ékeskednek Bálint Károly, Both Ferenc, Buzás Mihály kanonokok, Domokos Ferenc, Fülöp Alajos és Konez István plébánosok s a felsőkereszi kerület papsága és Váradi Mór kegyesrendi áldozár. A báró Apor és Szentkereszthy, a gróf Kálnoky és Zichy mágnások, a Seethal és Zámblér nemesek után hosszú sorban mint drágakövek helyezkednek el a keretben a Császár és Dávid, a Dobál és Fejér, a Ficzus és Jakob, a Vertán és Zakariás kereskedőcsaládok s Weinreiter Györgyné Kézdivásárhelyről. A vidékről öv. Bányai Bogdáné Tamásfalváról,

Cseh Imre és neje, Fábian István és neje, Gál János és neje Bereczgéről, Id. Varga Mihály és neje Nyújtódról, Ghyha Helene Romániából, Rétay és Benedek Budapestről.

Az egyeseket követik és a kimutatásban mint egy-egy fény csomóttúnnek fel hitközségek. Az alcók-kászoni esperesi kerületben: Csik-Csatoszeg, Szent-Simon, Menaság, Szentgyörgy, Szentkirály, Szent-Marton, Tsnád és Kászony-ujfalva, Kézdi-Orbaiban: Alsó-Csernátón, Alsó-Torja, Bereczk Mártonossal, Esztelek, Csomortány és Kurtapatakkal, Futásfalva Ikafalvával, Gelence, Haraly és Hilibbel Jmecs-falva, Petőfalva, Tamásfalva és Zabolával, Kézdi-Polyán Béla-falvával, K. Szentlélek, K.-Vasárhely-Kanta, Lemhény Almással, Nyújtód, Osdola, Sártalva Szászfaluvával, Sósmező Oj-tózzal, Szárazpatak Peselével, Szentkatolna Hatolykával és Zágón s a lelkispásztorok mindannyian azon hivatással, kik 25 év alatt az oltáregylet oltárára áldozatot hoztak. Az alapítványi tőke 14.111 kor.

Méltóságos elnök, kegyes báróné!

M. t. diszgyűlés!

Nem lenne érdektelen számokban is kimutatni a fille-reket koronákban, melyeket különösen a kézdiorbai hívek és a papok is kivált a házszenelések alkalmával felaján-lottak. De én erre nem vállalkozom. Mert nem akarom át-hajni szemben velők Krisztus Urunk ama parancsát: A mit jobb kezed tesz, ne tudja a bal. S mert ha én kimutatnám: kimutatásommal törölném a bejegyzéseket az „Élet könyvé-ből”, melyet az angyalok vezetnek fenn az égben.

Elhallgatom tehát ezt, legyen! De nem hallgathatom el azt, amit véka alá rejtetnem nem szabad, oltáregyletünk 25 éves áldásos munkálkodásáról téven szó, legalább szük falai közt e teremnek, melyből kiindultunk s melyben egy kis kör-ültekintésre 25 év után összegyűltünk.

A méhek innen indultak ki, a méhek ide tértek vissza. Ide és itt kérdezzük meg, mit tettünk mi az oltáregylet mel-bei? Mézet gyűjtöttünk, mézet készítetünk és mézet adtunk, ugy, miként a nagy természet méhei.

Gyönyörűséges és találó a hasonlat, mely e tekintetben köztünk és a méhek között van. Hallgassák csak meg.

Miként a méhek a hegytetőn és a völgyöleén virágról virágra szállnak és mézet szívnek, a nélkül, hogy a virágot szirmaiban, szerveiben megsértenék: ugy kéregettünk és gyűjtöttünk mi is gazdagtól és szegénytől, a nélkül, hogy sem egyiket, sem a másikat létfontosságában megrovíditottuk volna. Miként a méhek által kiszívott méz a virágnak hervadást és a fának elszáradást nem okozott, ugy az oltáregylet javára elkéregetett és felajánlott alamizna sem tette koldussá a szegényt, sem a gazdagot szegényé. S miként a méhek szorgalmuk és munkásságuk eredményét, ha életükbe kerll is, bemutatják és visszaadják majd lépez és színműben, majd viaszban: ugy adta vissza oltáregyletünk is a gyűjtött kiucseket a szegény templomok segélyezésével, negyedszázados fennállása alatt kilenczezer rendezett tálratra 21.173 koronát fordítván és takarékpénztárban 1900 végén 21.276 koronát gyűmölcsöztetvén. Ez szép vagyoni siker!

Anyagilag tehát haladt oltáregyletünk, ha lassan is, de biztosan rendeltetésének pályáján éppen ugy, mint a vas-uton a gözös Háromszék-vármegyében.

Hiába! Azt is, ezt is éri az Ojtoz és Nemere szele, mely Berecztől végig tombol, végig süvölt a szép vármegye széles rónáin, akárhányszor a délibabos időben is.

M. t. diszgyűlés!

Gondolhatja, sőt mondhatja is valaki: az oltáregylet a gözősel, a gözőst az oltáregylettel hogyan lehet összehasonlítani. Pedig igen könnyen, igen szépen, igen találóan lehet. Miként a gözőst a víz és a tűz erejének egyetülése viszi, hajthatja és a masinista kormányozza: ugy viszi és halad-taja oltáregyletünket a víz, mely az Ursten bőséges kegyel-mének forrásából ezeltől 25 évvel fakadt és áradt ránk a Szentlélek tüzevel, igazgatása mellett Bálint László berecki plébánosnak, a testileg és lelkileg kimerült kerületi főespe-resek, ki egy idő óta oltáregyletünket, mint masinista pem-

igazgatja, . . . ki nem kívánja átvezetni a második 25 éves ciklusba. Semmi! Sebaj! Csak az elnök el ne hagyjon, csak a fővédnök Gusztáv Károly erdélyi püspök s a tisztkar rendületlenül kitartson és megmaradjon.

(Vége köv.)

Jegyzőkönyvi kivonat

a külföldi esperes kerület papságának a szőkefalvi plebánián 1901 nov. 18-án megtartott őszi koronagyűléséről. — Jelen vannak: Elnöklő esperes Veress Lajos kerelő-szentpáli plebános, Szigety István egrestői, Puskás Gergely dícső-szentmártoni, Dr. Sántha Albert abostalvi, Mártonfi Sándor helyi lelkész, László János radnóthi és Csizsér János vécke-zsá-kodi plebános, ker. jegyző.

Távol maradtak akadály miatt: Szabó Márton bodosi Pál Kálmán hosszúaszi lelkész és P. Kóri Ottó medgyesi házfőnök, külföldvári adminisztrátor.

1. A helyi lelkész Veni Sancte-val egybekapcsolt szentmisét mondott, mely alatt a kerületi esperes úr gyónókat hallgatott ki.

2. Szent mise után a terjedelmes és körmönfont esperesi megnyitó következett.

3. Olvasmányul szolgált: „De libris scriptisque malis et artibus corruptendi mores“.

4. A kidolgozásra kijelölt tételek közül a 3-ikról két dolgozat olvastatott fel, mit a koronagyűlés hosszasan tárgyalt. A tárgyalás végeredménye: mint mindenben, úgy e tétel is a pap okosan körültekintő legyen.

Az I. és II. tételre kész dolgozat nem volt, az I. tétel felett szintén hosszabb vita volt, ennek végeredménye: hogy a koronagyűlések a hívekre nézve is hasznosíthatók legyenek, arra elő kell készíteni a hívőket, az ez irányban kifejtendő munkásságot a gyűlés minden egyes tagja feladatai közé sorozza.

A II. tétel megvitatására kevés idő maradt, de a Koronagyűlés nem is tartá megvitatás tárgyának, mintán arra nézve a már megállaított egyházi szabályok és jogi döntvények szolgálnak útmutatónál a kikerüléskor.

Ezek után a „Magyarország“-ban a főpásztor ellen intézett támadás visszautasítását határozták el a tanácskozók. Nem akarják sérteni a Főpásztor szerezvényét, de az adott esetben kénytelenek a következő számokban felelni.

„Majáth Püspök“ iskolai célokra készpénzen kifizetett:	
Abofalvának	2000 koronát.
Magyar-Zsákodnak	3000 „
Székely-Szálásnak	2129 „
Bodosnak	12000 „

Összesen 19129 koronát.

Egyházi célokra:

Dicső-Szent-Mártonnak	12000 koronát.
Radnóthnak	3000 „

Összesen 34129 koronát.

E számok minden frázisnál ékezebben cáfolnak.

Jegyzte
Csizsér János,
ker. jegyző.

KÜLÖNFELÉK.

— **Előleptetés.** Helyőrségünknek köztiszteltben és szeretetben álló segédlelkészét, *Ucsnay Istvánt*, nyitraegyházmegyei pános és középisk. okl. hittanárt, I. oszt segédlelkészé — jövő január hó 1-től számítandó ranggal és fizetéssel — nevezte ki a hadügyminiszter.

— **Templom-alapkövetétele Pusztá-Kalánban.** Ezelőtt négy évvel, mikor püspök urunk Ó méltósága a honyadi esperes-kerületben végezte a bérnialást — pendült meg egy Pusztá-Kalánon építendő templom ügye. Jancsó Ernő beszólgáló lelkész egy rögtönözött sátor előtt fogadván Ó méltóságát, elmesén hívta fel a közfigyelmet a Pusztá-Kalánon építendő templomra: „mi átadnók a templom kulcsait úgy mond — de nincs templomunk; ha méltóságod lehetővé teszi a templom létesülését, akkor a kaláni vasgyár is ad hozzá kulcsot.“ E szavaknál püspök urunk kilátásba helyezte a segítségét és bála bőkezűségének, ma már fődél alatt áll a templom. Leírhatatlan az öröm, melytel az idegenből ide szakadt, igazi vallásos nép el van telve, mikor látja, hogy az összevetett erők lehetővé teszik, hogy Istenét méltó hajlékban tisztelhesse, mint egykor gyermekéveiben tette. A templom költségeibez püspök Ur Ó méltósága 10,000 koronával, a hitközség 5000 koronával járult, a kaláni bánya és kohó-részvénytársaság pedig díjtalanul ajánlotta fel a telket, melyen a tempom épült, azonkívül szótlen díjtalanul adta a szükséges téglát és követ is, körülbelül 5000 korona értékben. December 4-én a bányászok védőszentjének, szt. Borbálának ünnepén tette le az alapkövet Jancsó Ernő kaláni lelkész, Lány Gyula hátszegi plebános, Magát Lajos dobrai lelkész, P. Farkas Ciprián és Fr. Biró segédlete mellett. Az ünnep fontosságát Jancsó Ernő méltatta igazi átgondolt beszédben. Ama jeligéből kindulva: „Tu es Petrus etc.“ a hitet, reményt és szeretetet, melyet szent Péter erős hite és az alapkövet erőssége, az alapkövet nehézsége és az alapkövetől kiszikrázó tűz jelentenek — könyvekig megható szavakkal magyarázta a több száza meoó hívő seregnek. A fényes ünnepély után a banya- és kohó-társaság által adott ebédre gyűltek össze, melyen lelkes szavakban köszönték meg mindazoknak áldozatkészességét, kik lehetővé tették, hogy a csinos templom létesüljön. Különösen megnyilatkozott a lelkesedés püspök ur Ó méltósága iránt, kit Jancsó Ernő esperes köszöntött igazi szívből eredő szavakkal. +

— **Meghívó** a gyulafehérvári főgymnázium tanári kara és ifjusága által rendezendő *Cuczor-Gergely-ünnepélyre*. 1901. december 15. Az ünnepély d. e. 11 órákor kezdődik a gym. tornacsarnokában. Misor: 1. Vadászkar „Euryanthe“ e. dalm. Webertől. Előadja a főgym. vegyes kara. 2. Nemzeti dal. Irtá: Cuczor Gergely, szavalja Costea Octavian VI. oszt. tan. 3. Opera részletek Davidstól. Zeneszextet. A magán szolamokat éneklük: Székelybity F. VIII. o. t., Prohá Iván III. o. t. és Floznik György III-ik oszt. tan. Harmoniumon kíséri Resch L. György ének-tanár. 4. Alkalmi felolvasás. Tartja: Wagner Sándor főgym. tanár. 5. Magyar népdalok. A szöveget irtá: Cuczor Gergely, a dallamot szerzette: Zsaskovszky F. Előadja a főgym. férfi kara. 6. A falusi kislány Pesten. Irtá Cuczor Gergely, szavalja: Erdős Kálmán IV. o. t. 7. Magyar népdalok. A szöveget irtá Bálint György, a dallamot szerzette Resch L. György. Előadja a főgym. vegyeskara. 8. Pistika. Irtá: Cuczor Gergely, szavalja: Lőcsy László II. o. t. 9. Szózat. —

— **Halálozás.** Igaz részvétellel tesszük közzé, hogy *Kun András* maros-újvári tekintélyes polgár és iparos f. hó 13-án a haldoklók szentségeinek áhitattal való felvétele után munkás életének 63-ik és boldog házasságának 20-ik évében elhunyt. A boldogultban, kit ritka becsületesség és egyenes magyar szív jellemeztek, Kun László I. éves hittanhalgató, egyházmegyénknek a bécsi Pázmányban tanuló növendéke, édes atyját siratja. R. i. p. s. !

— **Öltáregyesületi hírek.** A *gyertyakérdés* is bő anyagot nyújt az euch. congressusoknak. Az istentiszteletnél használt gyertyáknak *viaszból* kell lenniök. (S. R. C. 1846. 1850.) Sok templom szegénysége miatt azonban IX. Pius pápa (S. R. C. 1852.) megengedte a stearin gyertyák használatát úgy azonban, hogy csendes mise alkalmával *keltő okvetlen viasz* legyen; legalább *négy viaszgyertya* éjzen —

continuo — midőn az Oltárszentség nyilvános imádásra van kitéve. Ez a szabály szől a szegény templomokra. Az általános törvény: *Az ünnepélyes szentség kitévelnél* rendszeren tiz viaszgyertyát gyújtunk: jobb oldalon háromat, bal oldalon háromat és a Monstrancia előtt két kétágú gyertyatartóban négyet. Ezeknek állandóan égni kell. (De Herdt I. 252. lap.)

A csendes, privát misénél csak két gyertyának szabad égni.

A közönséges énekes misénél négyet szoktak alkalmazni — quatuor in missis minus solemnibus adhiberi solent.

Az ünnepélyes szt. misénél, mikor diakonusok vannak, hat viaszgyertyát kell alkalmazni — videntur sex accendendae; ha Szentséggel tartatik — tiz égjen.

A litániákra nézve midőn Oltárszentséggel tartjuk, égjen tiz viaszgyertya, mikor pedig ciboriummal, alkalmazunk hatot.

„Haec obligatio cereos in sacrificio missae adhibendi, communiter dicitur esse gravis: ita ut sub mortali illicitum sit, lumine ex sebo (fadgyú) aut oleo uti, quia talis usus est indecentissimus et ab universalis Ecclesiae consuetudine alienus.“ Természetesen sok mentő körülmény fordul elő az életben.

„Szentségimádáskor a szokásos „asperges me“ megtartandó-e? — kérdezi egyik olt. egyleti igazgató. Kétféleképp szokták tartani: a) asperges végeztével a pap bemegy a sekrestyébe s ott a miseruhát magára öltve az oltárhoz megy s kezdődik a szt. mise, b) vagy az asperges végeztével a sekrestyés kiviszi a kazulát s ott az oltár lépcsőjénél a pap magára ölti; mind a két esetben az asperges megtartandó, ha a szentség a szt. mise elején kitétetik, mert különálló ténykedés. — Ha azonban a Szentség p. o. nyolckor csendes mise alatt tétetik ki s a fűmise már kitett Szentség előtt végeztetik, akkor maradjon el az asperges, mert a figyelemnek a Szentségre kell irányulnia s az asperges elvonná. A szabály így szől: *Exposito ss. Sacramento* i. altari in quo celebratur, juxta Martinucci (L. 2. c. VIII. n. 38.) omittenda est, juxta alios autem facienda. Martinucci szerint ilyenkor hagyjuk el.

Fekete antependiumot kértek egy helyről gyászmisék alkalmazására. Vajjon szabad-e ilyen használni? „Quod color niger adhibendus est (in missis defunctorum) id intelligendum est de omnibus paramentis non tantum celebrantis sed etiam altaris...“ tehát használhatunk fekete antependiumot, de az oltár alapját nem szabad feketével bevonni, annak mindig fehérnek kell lenni, hasonlóképp a pallának sem szabad feketének lenni; a fekete miseruhához való pallákat (voltaképp nem palla!) égeszték el.

Fenyédn is megalakult az oltáregyesület, a jegyzőkönyv és a névsor 89 tagról beklüdtetett. Minden hó első vasárnapján az előírás szerint reggel 8-tól délután 5-ig a Szentség ki van téve. A szentbeszéd 1/211-kor van, — a körülményeket nem ismerem, de talán jobb volna a Szentség betétel előtt tartani. — Így van ez Fenyéd-n 1898. év óta. Nehezen megy a tagsági díj fizetése. Engedjék azt el, hogy a szt. ügy a pénz miatt kárt ne szenvedjen. Beklüdtetett 12 kor. 50 fill. mint persely pénz.

Marosvásárhelyt már régebb időtől fogva gyakorlatban az oltáregyesület fűnáll. A törvényes megalakulást teljesen előkészítették. Most készül a helyi viszonyokhoz alkalmazott szabályzat.

Kiadja: Az erdélyi róm. katb. irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: Zlamál Ágost.

Szerkesztőtársak: Eröss József, Péter János dr., Szilveszter Ferenc dr., Wagner Sándor.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lye. könyvnyomdában Gyulaférvárt.

Szegesvárról írják: hogy mire van szükségünk? Sokra de nem kívánunk túlságost, miután vannak nálunk szegényebbek. Különböztet itt is dolgoztatnak. A választmányból egy hat tagú bizottság alakult, melynek bivatása havonként az egyházi ruhákat megvizsgálja és a talált hiányokon segíteni, (Helyes, bárcsak sok helyen így tennének!) így nincsen rongyos ruha, a sekrestyében pedig folytonos ellenőrzés alatt áll. (Ez kell a sekrestyéseknek!) Templomunk végtelen hideg s így elhatároztam és ki is hirdetem, hogy az imádat-napokon a sekrestyében tiz esz, ha valaki megfázik, ott megmelegedhetik. A Guillon-féle öröklámpák sehogyssem akar égni. Már mindent próbáltam, vajjon mitévő legyek? A sekrestyémem el is keseredett, mert azt mondja: „Ez nem tehetek róla, ugylátszik bűnös ember hiába gyújtja meg, elalazik az újra!“

Felelet: a Guillon lámpához legjobb olaj, Bécsben kapható Gratzernál, a mécsbelek is. Az olajat nem szabad jég-hideg helyen, a mécsbelet pedig száraz helyen kell tartani. Nálunk pompásan ég éjjel-nappal. Tessék így megpróbálni.

A szegesvári egyesület Dec., Jan. és Febr. hónapokban jótékonycélú estélyeket tart felolvasással, ének és zenedarabokkal. A decemberi felolvasás címe: „Az oltáregyesületi tag a társadalomban“. Így van jól; az oltáregyesületek működése nemcsak a templomra szorítkozik, hanem egyszersmind társadalmi egyesület.

Az oltárterttől négyeskedjenek a következő méreteket is beklüdeni: a) az oltár magassága, b) az oltár hosszúsága, c) az oltár szélessége. Az antependiumnál: a) az oltár hosszúsága, b) az oltár szélessége.

Szentháromsdgon advent III. vasárnapján alakul meg az egyesület.

Décsaknáról azt írják, hogy a beklüdtendő összegért egyelőre viszontszolgálatot nem fogunk várni, mert hála Istennek a kegyur és egyesek buzgóssága folytán templomszeri nélkülözésünk nincs. Bárcsak sok helyen így volna a dolog.

Székelly-Keresztúrról 18 K.-t, Kudzsirról 36 K.-t, küldöttek be a központnak.

Gy.-Szárhegyen advent első vasárnapján tartották meg az első Szentségimádást. 8-kor csendes mise alkalmazással tétetett ki a Szentség „az adorálók szép számmal foglalták el helyüket az oltár körül“. Délelőtt szt. beszéd tartatott az Oltárszentségről, délután tanítás az egyesületi szabályokról (nagyon helyesen!) A Szentségimádás felváltva tartatik a plébánia és a barátok templomában. A jegyzőkönyv beklüdtetett.

I R O D A L O M.

* A katolikus gyermeknevelés tiz prancsolata. Ezen címen jelent meg egy igen ajánlható neveléstud. mű. A ml Clericus Frigyes ismert német pedagógus műve, amelyet Zandt Ödön fordított magyarra. Mindenkinek kijut a nevelés nehéz munkájából. Kijut a lelkipásztornak, a tanítóknak, a szülőknak, de azért mindannyian nem működnek azonosan fűdvös eredménnyel. A gyermeknevelés művésztét tanulni is kell, s e tekintetből megbecsülhetetlenek az olyan könyvek, amelyek ebben az irányban segítségtl vannak. Ilyen könyv a melegen ajánlható „Gyermeknevelés“, amelyet úgy a lelkipásztor a szöszeknek, mint a tanító az iskolában vagy a szülő a családi körben sikerrel használhat. Jó lelkiismerettel ajánljuk ezen második kiadást ért művet. Megrendelhető a követk. címen: Szt. Márton plébánia. Pozsony. Ara 2 korona.